

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA LIBERĂ INTERNAȚIONALĂ DIN MOLDOVA**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U. [351.72+364](498)(043.2)

ROMAN (AUGUST) ANA-MARIA

**FINANȚELE PUBLICE ÎN SISTEMUL DE REGLARE A
ASIGURĂRILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA**

522.01 – FINANȚE

**REZUMATUL
tezei de doctor în științe economice**

CHIȘINĂU, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale ULIM a Universității Libere Internaționale din Moldova.

Conducător științific: SPÎNU Ana, doctor în economie, conferențiar universitar

Membrii Comisiei de îndrumare:

BALAN IGOR, doctor în științe economice, conferențiar universitar

MĂRGINEANU AURELIU, doctor în științe economice, conferențiar universitar

BURLEA ECATERINA, doctor în științe economice, conferențiar universitar

Componenta Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

COBZARI Ludmila, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Academia de Studii Economice din Moldova – Președinte

SPÎNU Ana, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova – conducător științific

BUȘMACHIU Eugenia, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Academia de Studii Economice din Moldova – membru-referent

BALAN Igor, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova – membru al comisiei de îndrumare, membru-referent

DRAGOMIR Lilia, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova – membru-referent

OPRIȘAN Oana, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Universitatea „Ovidius”, Constanța – membru-referent.

Susținerea va avea loc la data de 25.11.2024, ora 12.00, în ședința Comisie de susținere publică a tezei de doctorat din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova pe adresa: MD-2012, mun. Chișinău, str. Vlaicu Pârcălab 52, bir. 212.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Universității Libere Internaționale din Moldova și pe pagina de web a Universității Libere Internaționale din Moldova (<https://ulim.md/doctorat/sustinerea-tezelor-de-doctorat/>) și Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (<https://www.anacec.md/>).

Rezumatul a fost expedit la data de 24.10. 2024.

Secretar științific al Senatului ULIM,

ROBU Elena, doctor în științe economice, conferențiar universitar

Semnătura

Conducător științific,

SPÎNU Ana, doctor în economie, conferențiar universitar

Semnătura

Autor,

ROMAN (AUGUST) Ana-Maria

Semnătura

© Roman (August) Ana-Maria, 2024

CUPRINS

1.	REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
2.	CONȚINUTUL TEZEI DE DOCTOR.....	6
3.	CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	24
4.	BIBLIOGRAFIE.....	26
5.	LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE	27
	ADNOTARE	29
	ANNOTATION.....	30

1. REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei de cercetare. Finanțele publice sunt esențiale în susținerea sistemului de asigurări sociale din România, presat de provocările economice actuale și ajustat la standardele UE prin adoptarea acquis-ului comunitar. Aceste ajustări legislative au fost esențiale pentru protecția socială, în special în ceea ce privește pensiile și șomajul, două sectoare puternic influențate de schimbările demografice și economice din România.

În contextul actual, marcat de provocările economico-financiare globale și de îmbătrânirea accelerată a populației, finanțarea asigurărilor sociale devine din ce în ce mai dificilă. Creșterea ratei șomajului, scăderea natalității și reducerea numărului de angajați activi au pus presiune pe bugetul asigurărilor sociale, iar nevoia unor soluții financiare viabile este stringentă. Asigurarea solvabilității acestui sistem și protejarea intereselor asiguraților reprezintă provocări majore pentru România în contextul integrării sale europene.

Teza intitulată *Finanțele publice în sistemul de reglare a asigurărilor sociale în România* abordează provocările majore cu care se confruntă acest sistem și analizează detaliat modul în care finanțele publice pot susține asigurările sociale în contextul actual. Scopul principal al studiului este de a evalua impactul legislației în vigoare și de a propune soluții inovatoare pentru asigurarea sustenabilității sistemului de pensii.

Prin intermediul unei analize amănunțite a legislației naționale, europene și internaționale, această lucrare oferă o perspectivă actualizată asupra provocărilor și oportunităților din cadrul asigurărilor sociale din România.

Cercetarea urmărește evaluarea cadrului legal, surselor de finanțare și impactul politicilor economice asupra asigurărilor sociale. Documentarea s-a bazat pe o analiză riguroasă a legislației și o sinteză critică a literaturii de specialitate, oferind un fundament solid pentru recomandările aplicabile atât la nivel național, cât și european.

Gradul de studiere a temei de cercetare. Tema cercetării a fost amplu discutată în literatura de specialitate, având în vedere rolul esențial al finanțelor publice în reglarea asigurărilor sociale. Contribuțiile teoretice și practice ale unor economiști de renume, precum William Henry Beveridge, recunoscut pentru dezvoltarea sistemelor moderne de protecție socială, Robert Holzmann, expert în reformarea sistemelor de pensii, și Gøsta Esping-Andersen, cunoscut pentru studiile sale asupra statului bunăstării, au oferit un fundament solid pentru înțelegerea modului în care statele moderne reglementează și susțin sistemele de asigurări sociale. Aceste cercetări pun în centrul discuției rolul intervenției statului și al politicilor economice, în special în fața provocărilor demografice și economice actuale.

La nivel național, economiști precum Iulian Văcărel, pionier în domeniul finanțelor publice din România, și Tatiana Moșteanu, recunoscută pentru studiile asupra sustenabilității sistemelor de pensii, au contribuit la clarificarea relației dintre politicile fiscale și echilibrul financiar al statului. De asemenea, lucrările lui Cezar Basno și cercetările coordonate de Tiberiu Baron și Elena-Mihaela Biji au oferit perspective importante asupra modului în care metodele statistice și econometria pot sprijini analiza fenomenelor economice din sfera finanțelor publice.

Documentarea bibliografică a inclus o gamă variată de surse, printre care studii fundamentale și empirice, articole din reviste științifice, cărți, monografiile, teze de doctorat și rapoarte statistice. Această cercetare a permis o abordare cuprinzătoare asupra problematicei finanțării asigurărilor sociale, oferind o bază solidă pentru analiza comparativă a diferitelor modele de reglementare.

În plus, cercetarea a inclus o analiză detaliată a reglementărilor legale la nivel național și european, cu un accent deosebit pe impactul directivelor europene asupra legislației românești. Evaluarea cadrului legal și a surselor de finanțare s-a dovedit esențială pentru a contura concluzii pertinente și a propune soluții inovatoare necesare pentru a asigura sustenabilitatea sistemului de asigurări sociale din România.

Scopul lucrării constă în identificarea rolului esențial al finanțelor publice în reglarea sistemului de asigurări sociale, cu accent pe sistemul de pensii. Pentru atingerea acestui scop, cercetarea urmărește realizarea următoarelor **obiective specifice**:

a) Analiza contribuției finanțelor publice la stabilitatea sistemului de asigurări sociale, cu accent pe pensiile pentru limită de vârstă, și identificarea mecanismelor de reglare financiară care susțin echilibrul acestui sistem.

b) Examinarea interdependenței dintre reglementările financiare și funcționarea sistemului de asigurări sociale, atât la nivel național, cât și european, evaluând impactul directivelor europene asupra legislației românești și adaptarea sistemului românesc la cerințele Uniunii Europene.

c) Compararea sistemelor financiare ale asigurărilor sociale din România și Republica Moldova, cu accent pe evoluția mecanismelor de redistribuire a resurselor și analiza diferențelor și provocărilor specifice fiecărei țări.

d) Compararea performanței sistemelor de asigurări sociale din România, Republica Moldova și grupul de țări UE-15, pentru a identifica principalele diferențe, provocări și oportunități care influențează viabilitatea acestor sisteme.

e) Propunerea de soluții pentru îmbunătățirea eficienței și transparenței sistemului de asigurări sociale, prin integrarea tehnologiilor moderne, modernizarea proceselor administrative și adaptarea la cerințele Uniunii Europene, pentru a asigura sustenabilitatea pe termen lung.

f) Identificarea factorilor cheie care influențează viabilitatea financiară a sistemelor de asigurări sociale, oferind recomandări pentru reformele structurale necesare în contextul provocărilor economice și demografice actuale.

Ipoteza de cercetare pleacă de la premisa că finanțele publice în reglarea asigurărilor sociale reprezintă un factor esențial pentru susținerea și stabilitatea sistemului de pensii, în special în contextul provocărilor demografice și economice actuale. Prin optimizarea mecanismelor de colectare, administrare și distribuire a resurselor financiare și prin adaptarea legislației naționale și europene, se poate asigura sustenabilitatea sistemului de asigurări sociale pe termen lung.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Cercetarea explorează influența finanțelor publice asupra sustenabilității asigurărilor sociale, folosind abordări cantitative și calitative. Metodele utilizate sunt justificate de necesitatea unei analize multidimensionale și includ: analiza documentară (colectarea datelor din legislație, rapoarte financiare și documente bugetare), analiza comparativă (compararea sistemelor de asigurări sociale din România, Republica Moldova și alte state europene), analiza statistico-economică (colectarea și interpretarea datelor statistice privind cheltuielile sociale și alți indicatori relevanți), studiul de caz (analiza aprofundată a provocărilor specifice sistemelor de asigurări sociale din România și Republica Moldova), modelarea statistică și prognoza (previzionarea evoluției pensiilor și evaluarea influenței factorilor economici), analiza impactului demografic (evaluarea efectelor schimbărilor demografice asupra viabilității sistemelor de asigurări sociale) și chestionarul sociologic (colectarea datelor privind percepția cetățenilor asupra sistemului de pensii, printr-un chestionar online). Această combinație metodologică a permis o evaluare detaliată

și echilibrată, oferind o bază solidă pentru formularea unor recomandări viabile adaptate contextului specific.

Noutatea și originalitatea științifică a acestei cercetări constau în analiza interdependenței dintre finanțele publice și asigurările sociale, folosind metode inovatoare și comparații între diverse sisteme de asigurări, oferind soluții practice pentru sustenabilitatea sistemelor de pensii și contribuind semnificativ la îmbunătățirea literaturii și practicilor în domeniu. Aspectele principale de noutate și originalitate includ:

- ❖ *Redefinirea integrată a relației dintre finanțele publice și asigurările sociale*, subliniind interdependența profundă dintre acestea și modul în care finanțele publice influențează sustenabilitatea sistemelor de asigurări sociale.

- ❖ *Analiza aprofundată a influenței finanțelor publice asupra sistemelor de asigurări sociale în România și Republica Moldova*, cu o evidențiere clară a impactului demografic și economic asupra sustenabilității acestora.

- ❖ *Aplicarea unor metode statistico-matematice avansate*, precum modelarea pensiilor prin funcții liniare, parabolice și exponențiale, pentru a propune soluții concrete de ajustare dinamică a sistemului de pensii.

- ❖ *Elaborarea analizei politice, economice, sociale și tehnologice (PEST) a sistemului de asigurări sociale din România.*

- ❖ *Realizarea chestionarului sociologic online* pentru colectarea datelor despre percepția cetățenilor asupra sistemului de pensii.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei sustenabilității sistemului de asigurări sociale, o problemă științifică importantă abordată în această teză, sunt:

- ✚ Formularea unei strategii de ajustare dinamică a sistemului de pensii, bazată pe analiza economico-demografică, oferind soluții concrete pentru asigurarea sustenabilității pe termen lung a sistemului.

- ✚ Elaborarea unui model de previziune a pensiilor pe baza datelor statistice și macroeconomice, facilitând o gestionare mai eficientă a resurselor financiare destinate asigurărilor sociale.

- ✚ Propunerea unor măsuri de modernizare și eficientizare a sistemului de asigurări sociale, care includ soluții pentru creșterea transparenței și reducerea birocrăției, fundamentate pe date empirice și analiza comparativă.

- ✚ Contribuția la înțelegerea impactului demografic asupra viabilității sistemelor de pensii, prin identificarea provocărilor generate de îmbătrânirea populației și scăderea natalității.

- ✚ Furnizarea de date empirice obținute din chestionarul sociologic privind percepția publicului asupra reformei pensiilor, oferind o bază solidă pentru ajustările legislative necesare.

Valoarea aplicativă a tezei constă în propunerea unor soluții pentru modernizarea și eficientizarea sistemelor de asigurări sociale prin integrarea tehnologiilor moderne. Aceste soluții sunt utile atât pentru mediul academic, contribuind la dezvoltarea intuiției economiștilor, cât și pentru practicieni și factorii de decizie guvernamentali, sprijinind formularea reformelor structurale necesare.

2. CONȚINUTUL TEZEI DE DOCTOR

În concordanță cu scopul și sarcinile propuse pentru cercetare, s-a convenit asupra unei structuri logice a tezei, care include: introducerea, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie și anexe.

Introducerea oferă o privire de ansamblu asupra cercetării și subliniază importanța acesteia în contextul provocărilor economice și demografice actuale. Propunerile formulate în această cercetare pot contribui semnificativ la îmbunătățirea sistemelor de asigurări sociale din România și Republica Moldova, având aplicabilitate și la nivel internațional.

Capitolul 1 intitulat *Fundamente teoretice privind finanțele publice și asigurările sociale de stat* oferă o analiză teoretică și conceptuală a finanțelor publice și asigurărilor sociale de stat. Acest capitol este împărțit în mai multe secțiuni, începând cu o definiție generală a finanțelor publice și continuând cu o descriere detaliată a teoriei și funcțiilor acestora, precum și cu analiza modelelor de asigurări sociale.

În primul subcapitol, intitulat *Aspecte teoretice privind rolul finanțelor publice în sistemul de reglare al asigurărilor sociale* se prezintă conceptul general de *finanțe publice*, incluzând modul în care acestea sunt definite de diferiți autori (Tabelul 1).

Tabelul 1. Tratarea conceptului de finanțe publice [elaborat de autor]

Autorul/sursa	Definirea conceptului de finanțe publice	Aspectele cheie
VĂCĂREL, I. ¹	“Finanțele publice exprimă relații economice de repartizare a venitului național (a produsului intern brut).”	Redistribuirea produsului intern brut și a produsului intern net
MATEI, Gh. ²	“Finanțele publice se ocupă de analiza mecanismelor financiare și tehnicilor prin intermediul cărora sunt efectuate încasările și cheltuielile publice.”	Stabilizator al economiei naționale
TALPOȘ, I. ³	“Finanțele publice sunt acelea care se inițiază și se derulează de către stat ca subiect de drept public, înzestrat cu suveranitate financiară.”	Reprezentarea și influențarea proceselor economice și sociale de către stat.
POPESCU, L. ⁴	„Finanțele publice exprimă relații sociale de natură economică, în formă bănească, ce apar într-un anumit proces și cu un scop bine determinat.”	Alocarea resurselor și mobilizarea acestora prin constituirea fondurilor.
COSTAȘ, C.F. ⁵	“Finanțele publice sunt folosite de către autoritățile publice în scopul influențării proceselor economice, al corectării ciclului economic, al înlăturării dezechilibrelor pentru menținerea economiei naționale pe un trend ascendent favorabil creșterii veniturilor generale ale societății.”	Gestionarea instrumentelor financiare prin intervenția statului în economie în acord cu strategia de dezvoltare stabilită.

Pe baza acestor definiții, se evidențiază evoluția concepțiilor asupra finanțelor publice, o diferențiere esențială fiind între teoria clasică, care susține un stat minim intervenționist, concentrându-se pe echilibrul bugetar și limitarea cheltuielilor publice, și teoria modernă, ce subliniază rolul activ al statului în reglarea proceselor economice și în stimularea dezvoltării economice prin intervenție și politică fiscală, așa cum este ilustrată în Tabelul 2.

¹ VĂCĂREL, I., BISTRICEANU, Gh. D., BERCEA, F. et al. *Finanțe publice*. Ediția a VI-a. București: Didactică și Pedagogică, 2007, p. 39. ISBN 973-30-2513-5.

² MATEI, Gh. *Finanțe publice*. Craiova: Universitaria, 1998, p. 28. ISBN 973-9271-43-X.

³ TALPOȘ, I. *Finanțele României*. Volumul I, Ediția a III-a. Timișoara: Sedona, 1997, p. 16. ISBN 972-96013-7-5.

⁴ POPESCU, L. *Fiscalitate*. Craiova: SITECH, 1999, p. 64. ISBN 973-9346-07-0.

⁵ COSTAȘ, C.F. *Drept financiar*, Ediția a III-a (revăzută și adăugită). București: Universul Juridic, 2021, p. 21. ISBN 978-606-39-0792-0.

Tabelul 2. Evoluția finanțelor publice în concepțiile politico-filosofice
[elaborat de autor]

Criteria	Teoria clasică	Teoria modernă
Perioada	„Sfârșitul secolului al XVIII-lea până la începutul secolului XX” ⁶	„Perioada interbelică, după primul război mondial” ⁷
Caracter	„Liberalism politic, juridic - <i>statul jandarm</i> ” ⁸	„Dirijare pe plan economic și sociologic - <i>statul bunăstării</i> ” ⁹
Rol	„Limitarea intervenției statului asupra activității economice private – stat neintervenționist” ¹⁰	„Orientarea/reglarea economiei în acord cu politica de guvernare – stat intervenționist” ¹¹
Scop	„Restrângerea cheltuielilor publice la minimum, astfel încât resursele bănești ale statului să fie în măsură a asigura doar ceea ce era necesar pentru întreținerea și buna funcționare a instituțiilor publice” ¹²	„Acoperirea necesităților ample ale societății; rol activ al statului în influențarea proceselor economice” ¹³
Garantare	„Taxele, impozitele, împrumuturile și celelalte modalități de colectare a veniturilor au caracter pe cât posibil neutru” ¹⁴	„Impozitele au asigurat acoperirea cheltuielilor publice” ¹⁵
Execuția bugetară	„Păstrarea echilibrului între veniturile și cheltuielile bugetare era considerată o cerință fundamentală a bunei gestiuni” ¹⁶	„Mijloc de intervenție în economie” ¹⁷ , a statului, prin intermediul echilibrării cheltuielilor și a veniturilor publice

Se face o distincție între *teoria clasică* și *teoria modernă* a finanțelor publice, care sunt comparate în ceea ce privește rolul statului în economie. Teoria clasică promovează un stat minim intervenționist, axat pe menținerea echilibrului bugetar și pe limitarea intervențiilor în economie, punând accent pe responsabilitatea pieței unei reguli procesele economice. În schimb, teoria modernă susține un stat activ în reglementarea economiei și în asigurarea bunăstării sociale, prin politici fiscale, investiții publice și mecanisme de redistribuire.

Funcțiile principale ale finanțelor publice, cum sunt repartiția resurselor și controlul utilizării acestora, sunt esențiale pentru gestionarea eficientă a resurselor financiare și pentru menținerea echilibrului economic, contribuind la atenuarea fluctuațiilor ciclice și la sprijinirea sectoarelor vulnerabile. Figura 1 ilustrează în mod clar interacțiunea acestor componente și contribuția la stabilitatea și dezvoltarea sustenabilă a economiei naționale, subliniind importanța unui cadru fiscal adaptabil la nevoile economice contemporane.

⁶ LAZĂR, I. *Dreptul finanțelor publice. Volumul I: Drept bugetar*. Ediția a 2-a (revăzută și adăugită). București: Universul Juridic, 2016, p. 31-33. ISBN 978-606-673-849-1.

⁷ ȘAGUNA, D.D. *Drept financiar public*. Ediția a 6-a (revăzută). București: C.H. Beck, 2017, p. 15. ISBN 978-606-18-0651-5.

⁸ TALPOȘ, I. *Finanțele României*. Volumul I. Ediția a III-a. Timișoara: Sedona, 1997, p. 10. ISBN 972-96013-7-5.

⁹ ZAMFIR, E., ZAMFIR, C. (coord.) et al. *Politici sociale. România în context european*. București: Alternative, 1995, p. 23. ISBN 973-96996-4-2.

¹⁰ TALPOȘ, I. *Finanțele României*. Volumul I. Ediția a III-a. Timișoara: Sedona, 1997, p. 10. ISBN 972-96013-7-5.

¹¹ Ibidem.

¹² COSTAȘ, C.F. *Drept financiar*. Ediția a III-a (revăzută și adăugită). București: Universul Juridic, 2021, p. 19. ISBN 978-606-39-0792-0.

¹³ ȘAGUNA, D.D. *Drept financiar public*. Ediția a 6-a (revăzută). București: C.H. Beck, 2017, p. 15. ISBN 978-606-18-0651-5.

¹⁴ COSTAȘ, C.F., TOFAN, M. *Drept financiar*. București: Universul Juridic, 2023, p. 70. ISBN 978-606-39-1201-6.

¹⁵ TRĂILESCU, A., POPA, C-tin. D. *Dreptul finanțelor publice*. București: Universul Juridic, 2021, p. 7. ISBN 978-606-39-0906-1.

¹⁶ VĂCĂREL, I., BISTRICEANU, Gh. D., BERCEA, F. et al. *Finanțe publice*. Ediția a VI-a. București: Didactică și Pedagogică, 2007, p. 28-29. ISBN 978-973-30-1998-5.

¹⁷ Ibidem, p. 30.

În acest context, adaptarea politicilor financiare la dinamica economiei globale devine esențială pentru asigurarea unei creșteri economice durabile și a unui echilibru între nevoile sociale și resursele disponibile.

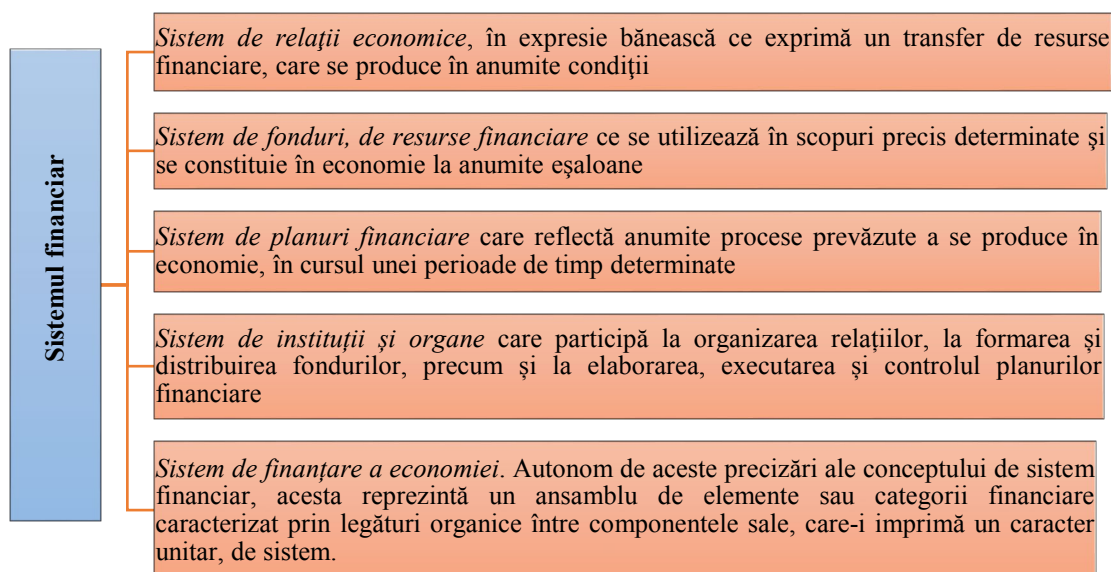

Figura 1. Sistemul financiar al unei țări¹⁸

Pe măsură ce guvernele se adaptează schimbărilor economice și tehnologice, importanța finanțelor, sistemelor și mecanismelor financiare va crește semnificativ. Digitalizarea și inovațiile financiare vor fi factori cheie în transformarea acestora, iar statul va trebui să elaboreze politici și reglementări adecvate pentru o gestionare eficientă a resurselor financiare.

Din această perspectivă, autorul propune o definiție proprie a finanțelor publice: *Finanțele publice reprezintă ansamblul proceselor prin care statul colectează, gestionează și redistribuie resursele financiare în vederea susținerii bunăstării sociale, dezvoltării economice și menținerii echilibrului fiscal, într-un context economic dinamic și influențat de factori globali și locali.* Definiția propusă evidențiază adaptabilitatea finanțelor publice la schimbările economice, demografice și tehnologice, punând accent pe sustenabilitatea sistemelor publice, precum educația, sănătatea și protecția socială. Considerată mai cuprinzătoare decât alte definiții din literatura de specialitate, aceasta integrează concepte moderne și reflectă provocările actuale din România, subliniind rolul activ al statului în menținerea echilibrului între colectarea și redistribuirea resurselor pentru dezvoltarea economică și socială pe termen lung.

Astfel, conceptele fundamentale ale finanțelor publice subliniază rolul esențial al acestora în asigurarea echilibrului economic și social prin gestionarea resurselor financiare și susținerea sistemelor de asigurări sociale.

În concluzie, această abordare integrată oferă o perspectivă complexă asupra modului în care finanțele publice și sistemele de asigurări sociale trebuie să se adapteze la noi realități economice și sociale, asigurând sustenabilitatea pe lung și răspunzând nevoilor cetățenilor și provocărilor economice globale. Această adaptare implică nu doar gestionarea eficientă a resurselor financiare, ci și revizuirea continuă a mecanismelor de protecție socială, astfel încât acestea să rămână relevante și eficiente în schimbările demografice și economice.

¹⁸ VĂCĂREL, I., BISTRICEANU, Gh. D., BERCEA, F. et al. *Finanțe publice*. Ediția a IV-a. București: Didactică și Pedagogică, 2003, p. 74. ISBN 973-30-2513-5.

În acest mod, se realizează un echilibru între colectarea contribuțiilor sociale și acordarea beneficiilor adecvate, așa cum este detaliat în Tabelul 3. În această secțiune, autorul a analizat conceptul de asigurări sociale din perspectiva diferiților autori și a literaturii de specialitate, evidențiind aspectele esențiale ale diverselor definiții și contribuții la înțelegerea complexă a acestui domeniu.

Tabelul 3. Abordarea conceptului de asigurări sociale din România [elaborat de autor]

Autorul/sursa	Definirea conceptului de asigurări sociale	Puncte-cheie	Opinia autorului
ZAMFIR, Elena, ZAMFIR, Cătălin, (coord.), MĂRGINEAN, Ioan ș.a. ¹⁹	“Asigurările sociale reprezintă compensarea pierderilor de venit suferite de persoanele active ocupațional după această perioadă.”	Compensarea veniturilor pierdute; protecția persoanelor active din punct de vedere economic.	Definiția evidențiază clar funcția compensatorie a asigurărilor sociale, însă nu acoperă complet solidaritatea între generații.
BISTRICEANU, Gheorghe D. ²⁰	“Asigurările sociale constituie acea parte a relațiilor social-economice bănești cu ajutorul cărora – în procesul repartiției produsului național brut – se formează, se repartizează, se gestionează și se utilizează fondurile bănești necesare ocrotirii obligatorii a salariaților și pensionarilor din companiile naționale, regiile autonome, societățile comerciale, din rețeaua cooperăției de consum și de credit, a membrilor cooperăției meșteșugărești și a unităților agricole, a avocaților, a agricultorilor, a meșteșugarilor cu ateliere proprii, a întreprinzătorilor particulari, a slujitorilor cultelor, a personalului casnic care lucrează la persoane fizice, a persoanelor care deservește blocurile de locatari, aflate în incapacitate temporară sau permanentă de muncă, în caz de bătrânețe și în alte cazuri prevăzute de lege.”	Protecția obligatorie a salariaților și pensionarilor; asigurarea securității economice pentru diferite grupuri de populație.	Această definiție este foarte detaliată și descrie în mod clar rolul statului, însă include și elemente redundante legate de redistribuire.
CRĂCIUNEANU, Viorel ²¹	“Asigurările sociale reprezintă o formă specială de protecție pe care societatea o acordă membrilor săi, o modalitate de sprijin care contracarează efectele riscurilor economice și ale altor riscuri (pierderea veniturilor din cauza îmbolnăvirilor, reducerea capacității de muncă la vârste înaintate etc.)”	Protejarea indivizilor împotriva riscurilor economice; asigurarea unui nivel minim de protecție socială.	Această definiție este generală, dar esențială pentru explicarea funcției de protecție socială în fața riscurilor majore.
COSTAȘ, Cosmin Flavius ²²	„Asigurările sociale pot fi definite ca un mijloc de realizare a protecției populației active împotriva consecințelor survenirii unui risc social (pierderea și/sau reducerea veniturilor sau creșterea cheltuielilor), prin constituirea unor fonduri bănești din contribuții ale subiecților de drept interesate și repartizarea acestor fonduri asiguraților în momentul survenirii riscului.”	Contribuțiile obligatorii; protecția activilor împotriva riscurilor; redistribuirea fondurilor pentru protecția împotriva riscurilor sociale.	Această definiție oferă o imagine completă a mecanismului de contribuții și redistribuire, dar nu explorează detaliat echitatea dintre generații.

¹⁹ ZAMFIR, E., ZAMFIR C. (coord.) et al. *Politici sociale. România în context european*, București: Alternative, 1995, p. 80. ISBN 973-96996-4-2.

²⁰ MATEI, Gh. *Finanțe publice*. Craiova: Universitaria, 1998, p. 28. ISBN 973-9271-43-X.

²¹ CRĂCIUNEANU, V. *Asigurări și protecție socială*. București: Universitară, 2013, p. 28. ISBN 978-606-591-816-0.

²² COSTAȘ, C.F. *Drept financiar*. Ediția a III-a (revăzută și adăugită). București: Universul Juridic, 2021, p. 21. ISBN 978-606-39-0792-0.

Autorul observă că toate definițiile împărtășesc principiul contributivității și protecția împotriva riscurilor economice și sociale, subliniind rolul crucial al statului în gestionarea fondurilor și distribuirea beneficiilor, precum și importanța solidarității sociale între generații și categorii sociale.

Pornind de la punctele-cheie prezentate, autorul a propus o definiție conform căreia *asigurările sociale reprezintă un mecanism de solidaritate și protecție colectivă, prin care statul, pe baza contribuțiilor obligatorii ale cetățenilor activi, oferă sprijin financiar și servicii destinate compensării riscurilor legate de pierderea capacității de muncă, bătrânețe, boală sau accidente, asigurând stabilitatea și echitatea socială într-un context socio-economic dinamic și în continuă schimbare.* Această definiție se distinge prin accentul pus pe solidaritate colectivă, echitate socială și adaptabilitate la schimbările socio-economice. Spre deosebire de alte definiții, care văd asigurările sociale doar ca un mecanism tehnic, aceasta subliniază rolul activ al statului și al cetățenilor în menținerea echilibrului între protecția socială și sustenabilitatea economică.

În mod fundamental, asigurările sociale din România au un rol esențial în reducerea inegalităților și protejarea populației, iar sustenabilitatea acestora este condiționată de aplicarea principiilor contributivității și solidarității, de o gestionare eficientă a resurselor, precum și de o reglementare adecvată din partea statului.

Al doilea subcapitol, denumit *Modele clasice și contemporane privind sistemele de asigurări sociale și influența finanțelor publice asupra acestora* examinează principalele modele de asigurări sociale, concentrându-se pe modelul Bismarck, bazat pe contribuțiile salariaților și angajatorilor, și modelul Beveridge, un sistem universal finanțat de stat. Modelele contemporane, precum cel mixt și pe piloni multipli, combină sursele publice și private pentru a diversifica finanțarea și a reduce presiunea asupra sistemului public.

Finanțele publice, esențiale pentru sustenabilitatea sistemelor de asigurări sociale, gestionează eficient resursele destinate pensiilor și altor beneficii sociale, în timp ce eficiența și durabilitatea acestor sisteme sunt influențate de factori interconectați, specifici contextului național și internațional, așa cum se arată în Figura 2.

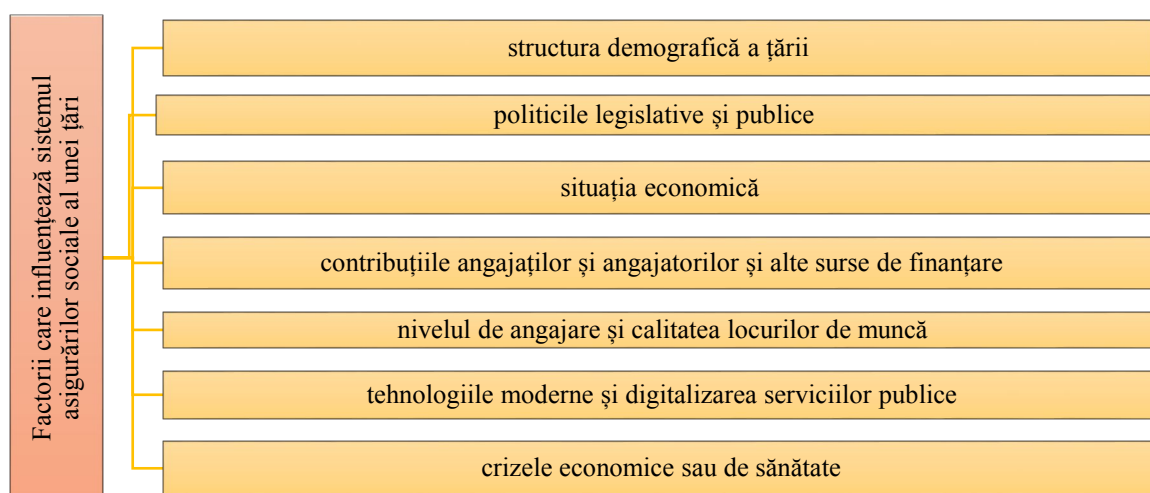

Figura 2. Factorii care influențează sistemul de asigurări sociale al unei țări
[elaborat de autor]

Politicile fiscale eficiente sprijină echilibrul între veniturile și cheltuielile publice, asigurând finanțarea protecției sociale, inclusiv în perioade de criză, iar digitalizarea și modernizarea administrativă optimizează gestionarea fondurilor. Modernizarea statului bunăstării, necesară

pentru a răspunde provocărilor precum îmbătrânirea populației și schimbările tehnologice, depinde de o administrare financiară sustenabilă. Modelele sociale europene, diverse dar unite prin principiile echității și incluziunii, demonstrează că adaptabilitatea la noile realități economice și sociale este esențială pentru menținerea competitivității economice și a coeziunii sociale pe termen lung.

Al treilea subcapitol, denumit *Aspecte comparative privind sistemele de asigurări sociale și modul de orientare a resurselor și cheltuielilor pentru protecția socială în România și alte state europene*, oferă o comparație între sistemele de asigurări sociale din România și alte țări europene, cum ar fi Cehia, Polonia, Ungaria și Bulgaria. În Tabelul 4, evidențiem sursele principale de venit, tipurile de cheltuieli, problemele și recomandările specifice fiecărei țări.

Tabelul 4. Comparația criteriilor de caracterizare a sistemelor de asigurări sociale din România, Cehia, Polonia, Ungaria și Bulgaria în anul 2023

[elaborat de autor]

Criterii/Țară	România	Cehia	Polonia	Ungaria	Bulgaria
Surse de venit					
Bugetul de stat	Da	Da	Da	Da	Da
Contribuții de asigurări sociale	Da	Da	Da	Da	Da
Fonduri europene	Da	Da	Da	Da	Da
Structura cheltuielilor					
Pensii	Da	Da	Da	Da	Da
Asigurări de sănătate	Da	Da	Da	Da	Da
Ajutoare de șomaj	Da	Da	Da	Da	Da
Alte beneficii sociale	Da	Da	Da	Da	Da
Sustenabilitatea financiară	Subvenționare funcțională, se impun noi reforme		Subvenționare funcțională, se impune aplicarea reformelor actuale	Subvenționare funcțională, se impun noi reforme	
Impactul social	Diminuarea sărăciei și integrarea socială				
Provocări	Îmbătrânirea populației, sustenabilitatea pensiilor, finanțări ineficiente, dificultăți în colectarea veniturilor din taxe și contribuții sociale, necesită reforme continue				
Recomandări	Creșterea subvenționării, modificări organizatorice, consolidarea integrării sociale, transparentă, digitalizarea serviciilor				

Autorul analizează evoluția și finanțarea sistemelor de asigurări sociale, evidențiind diferențele în structura contribuțiilor, acoperirea beneficiilor și sustenabilitatea financiară. Provocări precum îmbătrânirea populației și migrația forței de muncă exercită presiune asupra acestor sisteme. De asemenea, sunt subliniate eforturile de digitalizare și modernizare a administrării asigurărilor sociale, incluzând reformele sistemului de pensii și măsurile de sprijin pentru grupurile vulnerabile, pentru a îmbunătăți eficiența și a răspunde mai bine nevoilor cetățenilor.

Capitolul 1 evidențiază rolul decisiv al finanțelor publice în susținerea asigurărilor sociale și subliniază necesitatea reformelor continue pentru a le menține sustenabilitatea pe termen lung. Se accentuează importanța coordonării politicilor economice, sociale și fiscale, precum și adaptarea asigurărilor sociale la provocările demografice și economice, cum ar fi îmbătrânirea populației și fluctuațiile economice. Acest capitol oferă o bază teoretică solidă pentru înțelegerea interdependenței dintre finanțele publice și asigurările sociale, esențială pentru stabilitatea economică și socială.

Capitolul 2 intitulat *Analiza formelor și metodelor de influență a finanțelor publice asupra reglării asigurărilor sociale* tratează în detaliu influența finanțelor publice asupra reglementării asigurărilor sociale, concentrându-se pe analiza sistemului financiar al asigurărilor sociale din România și Republica Moldova. Capitolul este structurat pe trei subcapitole care analizează aspecte esențiale ale finanțării, redistribuirii resurselor și provocărilor legate de sustenabilitatea acestor sisteme.

Primul subcapitol, intitulat *Analiza sistemului financiar al asigurărilor sociale și al mecanismului de redistribuire a resurselor în România și Republica Moldova*, examinează în detaliu evoluția și funcționarea sistemelor financiare de protecție socială din cele două țări, subliniind modul în care acestea s-au adaptat tranziției economice și schimbărilor demografice majore.

Ambele sisteme de asigurări sociale au fost reformate pentru a răspunde provocărilor economice și sociale. În România, reformele s-au axat pe adaptarea la economia de piață și gestionarea îmbătrânirii populației, prin introducerea măsurilor precum creșterea treptată a vârstei de pensie și diversificare surselor de finanțare. În Republica Moldova, provocările similare au apărut din cauza instabilității economice și a tranziției de la economia planificată la economia de piață, ceea ce a impus ajustări fiscale și reorganizarea sistemului de protecție socială.

Fondurile provenite din contribuțiile populației active susțin categoriile vulnerabile, precum pensionarii, persoanele cu dizabilități și familiile cu venituri mici. Acest sistem, bazat pe contribuții proporționale, asigură stabilitatea pe termen lung. În acest context, redistribuirea resurselor joacă un rol esențial în asigurarea protecției sociale, prin care aceste contribuții sprijină persoanele aflate în nevoie. Această redistribuire se bazează pe trei principii cheie: solidaritate, echitate și sustenabilitate financiară, garantând atât contribuții proporționale, cât și stabilitatea pe termen lung a sistemului.

În România, sistemul public de asigurări sociale este coordonat de Ministerul Muncii și Solidarității Sociale (MMSS), iar în Republica Moldova, Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS) este responsabilă pentru administrarea fondurilor. În ambele țări, sistemul se bazează pe contribuțiile angajatorilor și ale angajaților, iar prestațiile necontributive, cum ar fi ajutoarele pentru persoanele defavorizate, sunt finanțate de la bugetul de stat. De asemenea, aceste reforme au urmărit să reducă presiunile asupra bugetului public prin încurajarea participării active pe piața muncii și prin optimizarea costurilor administrative ale sistemului, contribuind astfel la o mai bună sustenabilitate a fondurilor de asigurări sociale.

Problemele principale ale acestor sisteme sunt legate de sustenabilitatea financiară, determinată de factori precum ocuparea forței de muncă, rata șomajului, fluctuațiile economice și demografice, precum și nivelul contribuțiilor sociale. În România și Republica Moldova, există o presiune constantă asupra sistemului din cauza îmbătrânirii populației și a creșterii cheltuielilor cu pensiile.

Problemele principale ale acestor sisteme de asigurări sociale sunt strâns legate de sustenabilitatea financiară, care depinde de o serie de factori economici și demografici. Printre acești factori se numără nivelul ocupării forței de muncă, care influențează numărul de contribuabili activi, rata șomajului, ce afectează contribuțiile la fondurile de asigurări sociale, și fluctuațiile economice care pot reduce veniturile colectate. Nivelul contribuțiilor sociale, determinat de politică guvernamentală și de capacitate economică a contribuabililor, de asemenea, are un rol esențial în asigurarea finanțării adecvate a acestor sisteme.

Atât în România, cât și în Republica Moldova, aceste provocări sunt amplificate de îmbătrânirea populației, care contribuie la creșterea cheltuielilor pentru pensii și la scăderea bazei de contribuții. Această situație generează o presiune constantă asupra bugetelor publice, punând sub semnul întrebării sustenabilitatea pe termen lung a sistemelor de asigurări sociale.

Potrivit Tabelului 5, execuțiile bugetare din perioada 2021-2023 indică o creștere constantă a veniturilor și cheltuielilor în ambele țări, reflectând un efort de adaptare la noile condiții economice și sociale. Totuși, deficitele bugetare persistente sugerează necesitatea implementării unor reforme structurale urgente, care să contribuie la echilibrarea finanțelor publice și la asigurarea sustenabilității sistemelor de asigurări sociale pe termen lung.

Tabelul 5. Ritmul de creștere și evoluția veniturilor și cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat în România și Republica Moldova, 2021-2023 [elaborat de autor în baza ²³

²⁴]

Anul	Venituri BASS (mil. RON/MDL)	Creșterea absolută (mil. RON/MDL)	Ritmul de creștere (%)	Creșterea relativă (%)	Cheltuieli BASS (mil. RON/MDL)	Creșterea absolută (mil. RON/MDL)	Ritmul de creștere (%)	Creșterea relativă (%)
România (veniturile, cheltuielile și creșterea absolută sunt reprezentate în RON)								
2021	90 696,0				90 657,9			
2022	98 403,5	7 707,5	108,50	8,50	99 275,6	8 617,7	109,51	9,51
2023	110 071,2	11 667,7	111,86	11,86	112 064,7	12 789,1	112,88	12,88
Republica Moldova (veniturile, cheltuielile și creșterea absolută sunt reprezentate în MDL)								
2021	27 246,8				27 186,8			
2022	33 796,1	6 549,3	124,04	24,04	33 745,3	6 558,5	124,12	24,12
2023	38 604,4	4 808,3	114,23	14,23	38 524,7	4 779,4	114,16	14,16

Ambele sisteme se confruntă cu provocări comune, precum îmbătrânirea populației, migrația forței de muncă și presiunea tot mai mare asupra bugetelor de pensii. Este imperativ să fie implementate reforme structurale care să asigure sustenabilitatea financiară și să protejeze stabilitatea pe termen lung. Tehnologia și modernizarea administrației joacă un rol esențial în eficientizarea redistribuirii resurselor și în adaptarea sistemelor de asigurări sociale la noile realități economice și demografice.

Subcapitolul al doilea, denumit *Cheltuielile cu prestațiile de protecție socială și finanțarea acestora în România, grupul de țări UE-15 și Republica Moldova* analizează comparativ modul de gestionare și finanțare a sistemelor de protecție socială în România, grupul UE-15 (din care România face parte) și Republica Moldova. Scopul este de a identifica similitudinile și diferențele în ceea ce privește cheltuielile cu prestațiile sociale, precum pensiile, și impactul acestora asupra economiilor. Studiul subliniază presiunea asupra bugetelor naționale cauzată de provocările economice și demografice, cum ar fi îmbătrânirea populației. Atât România, cât și Republica Moldova se confruntă cu dificultăți majore în menținerea sustenabilității financiare a sistemelor de protecție socială.

²³ Ministerul Finanțelor al României. *Execuțiile bugetare ale bugetului asigurărilor sociale de stat a României, anii 2021-2023*. [citată 22 iulie 2024]. Disponibil: <https://mfinante.gov.ro/domenii/bugetul-de-stat/informatii-executie-bugetara>

²⁴ Ministerul Finanțelor din Republica Moldova. *Rapoarte privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat, anii 2021-2023*. [citată 22 iulie 2024]. Disponibil: <https://mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului/rapoarte-anuale>

Tabelul 6. Tendința cheltuielilor publice generale pentru protecția socială ale statelor membre UE-15 și Republica Moldova, 2020-2022, % din PIB [elaborat de autor în baza ^{25 26 27}]

Denumire țări	Cheltuieli publice generale pentru protecția socială (% din PIB)			
	Ani	2020	2021	2022
Franța		27,10	24,80	23,80
Danemarca		22,50	20,80	18,90
Germania		21,80	20,90	20,40
Austria		22,80	22,00	20,60
Italia		25,10	22,80	21,90
Belgia		22,50	20,70	20,30
Finlanda		25,50	24,70	23,50
Slovenia		18,60	17,70	17,60
Polonia		18,10	17,30	16,90
Cehia		14,30	13,60	13,70
Ungaria		13,50	13,10	13,10
Bulgaria		13,10	13,00	13,30
Estonia		14,70	13,40	12,70
Grecia		23,00	20,90	19,00
România		13,70	13,30	13,30
UE-15 (medie)		19,75	18,60	17,93
Republica Moldova		12,90	13,00	13,50

Analiza arată că finanțarea protecției sociale variază semnificativ între țări, influențată de nivelul de dezvoltare economică, structura demografică și politicile sociale. Țările UE-15 alocă procente mai mari din PIB pentru acest sector, în timp ce România și Republica Moldova alocă procente mai mici, reflectând constrângerile economice. Totuși, Republica Moldova a înregistrat o creștere a alocărilor, semnalând eforturi guvernamentale de îmbunătățire a sprijinului social.

Subcapitolul abordează, de asemenea, problemele de sustenabilitate financiară, accentuate de scăderea natalității și îmbătrânirea populației. În timp ce UE-15 a adoptat reforme vizând creșterea vârstei de pensionare, România și Republica Moldova depind încă de contribuțiile sociale și bugetul de stat. Concluzia subliniază necesitatea reformelor pentru a menține sustenabilitatea sistemelor de protecție socială și adaptarea politicilor sociale la noile realități economice și demografice.

Cel de-al treilea subcapitol, intitulat *Corelația și impactul indicatorilor macroeconomici asupra sustenabilității bugetului asigurărilor sociale în România și Republica Moldova*, analizează corelația și impactul indicatorilor macroeconomici asupra sustenabilității bugetului asigurărilor sociale în România și Republica Moldova. PIB-ul, rata inflației și rata șomajului influențează direct echilibrul bugetar și stabilitatea sistemului de asigurări sociale în ambele țări. În România, creșterea PIB-ului a susținut veniturile din contribuții sociale, dar inflația și șomajul au generat presiuni asupra bugetului. În Republica Moldova, economia fragilă, inflația ridicată și șomajul au afectat semnificativ contribuțiile sociale, subminând sustenabilitatea sistemului. În concluzie, creșterea economică este esențială pentru echilibrarea bugetului, iar politicile

²⁵ Eurostat. *General government expenditure by function (COFOG)*. https://doi.org/10.2908/GOV_10A_EXP. [citat 23 iulie 2024]. Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_exp/default/table?lang=en

²⁶ Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova. *Bugetul Public Național (BPN) pentru anul 2021*. [citat 23 iulie 2024]. Disponibil: <https://mf.gov.md/sites/default/files/Bugetul%20cetatenilor%20pe%202021%20-%202003.02.21.pdf>

²⁷ Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova. *Bugetul Public Național (BPN) pentru anul 2022*. [citat 23 iulie 2024]. Disponibil: <https://www.mf.gov.md/sites/default/files/Bugetul%20cetatenilor%20pe%202022%20n.pdf>

economice trebuie să atenueze impactul inflației și șomajului asupra sistemului de asigurări sociale.

Analiza sistemului de asigurări sociale din România și Republica Moldova relevă provocări majore care afectează sustenabilitatea pe termen lung. Principalele probleme includ îmbătrânirea populației, inflația ridicată și rata mare a șomajului, toate având un impact negativ asupra echilibrului financiar al sistemului. Printre *provocările* identificate se numără: creșterea numărului de pensionari, care exercită presiune asupra sistemului de asigurări sociale; inflația, care a redus puterea de cumpărare a pensionarilor și necesită ajustări de pensii; șomajul ridicat, în special în rândul persoanelor vârstnice, care diminuează contribuțiile sociale; și migrația, împreună cu scăderea populației active, care reduce numărul contribuabililor și amplifică dezechilibrele între contribuții și beneficii.

Pentru a asigura stabilitatea pe termen lung, este necesară o reformă extinsă, care să includă măsuri pentru stimularea ocupării forței de muncă, creșterea salariilor și ajustarea pensiilor în funcție de inflație. În plus, politicile care încurajează menținerea persoanelor vârstnice pe piața muncii sunt esențiale pentru prevenirea șomajului și susținerea contribuțiilor sociale.

Capitolul 2 analizează provocările economice și demografice ale sistemelor de asigurări sociale, precum îmbătrânirea populației, inflația și instabilitatea pieței muncii, evidențiind vulnerabilitățile structurale care afectează sustenabilitatea. Reformele și modernizarea tehnologică sunt esențiale, iar ajustările contribuțiilor și beneficiilor sunt necesare pentru echilibrul financiar. Soluțiile propuse oferă un cadru solid pentru dezvoltarea unor politici eficiente, capabile să abordeze aceste provocări complexe.

Capitolul 3 denumit *Metode de eficientizare a sistemului de asigurări sociale în România în contextul racordării la cerințele Uniunii Europene*, explorează strategiile de optimizare a sistemului de asigurări sociale din România, cu accent pe alinierea la standardele UE. Structurat în trei secțiuni, capitolul abordează provocările interne și soluțiile pentru asigurarea sustenabilității pe termen lung, precum optimizarea colectării contribuțiilor, reducerea birocrăției și digitalizarea proceselor. Se subliniază importanța modernizării sistemului prin politici economice și sociale adecvate și implementarea tehnologiilor avansate. Analizele comparative cu alte state europene oferă perspective asupra bunelor practici ce pot fi adaptate pentru a spori sustenabilitatea sistemului românesc.

Primul subcapitol, *Strategii și soluții pentru sustenabilitatea sistemului de asigurări sociale în România*, analizează provocările majore care afectează viabilitatea pe termen lung a sistemului, inclusiv îmbătrânirea populației, evaziunea fiscală, economia informală și ineficiența administrativă. Îmbătrânirea demografică exercită presiuni asupra fondurilor de pensii, iar autorul sugerează măsuri precum ajustarea vârstei de pensionare și stimulente pentru prelungirea perioadei de muncă. Evaziunea fiscală și economia informală reduc baza de contribuabili, necesitând măsuri stricte și stimulente fiscale pentru combaterea acestora. Ineficiența administrativă este un alt obstacol, iar autorul recomandă simplificarea procedurilor, reducerea birocrăției și creșterea transparenței pentru o utilizare eficientă a resurselor.

Elaborarea analizei politice, economice, sociale și tehnologice (PEST) furnizează o imagine detaliată asupra factorilor din aceste domenii care influențează sustenabilitatea sistemului.

Tabelul 7. Analiza PEST a sistemului de asigurări sociale din România
[elaborat de autor]

P (Factori Politici)	E (Factori Economici)
Legislația și politicile guvernamentale. Sistemul de asigurări sociale din România este puternic influențat de diverse norme juridice și reglementări legale, atât la nivel național, cât și european, cum ar fi: Legea finanțelor publice nr. 500/2002²⁸, Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice²⁹, Regulamentul (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială³⁰. Ministerul Muncii și Solidarității Sociale joacă un rol esențial în supravegherea și implementarea strategiilor guvernamentale. Rolul statului. Guvernul joacă un rol central în finanțarea și administrarea sistemului de asigurări sociale, fiind implicat în redistribuirea resurselor pentru asigurarea sustenabilității financiare a sistemului. De asemenea, statul intervine prin subvenții pentru a acoperi prestațiile necontributive pentru cetățenii vulnerabili. Impactul deciziilor politice. Schimbările în conducerea politică sau în prioritățile guvernamentale pot afecta nivelul de finanțare a sistemului de asigurări sociale prin creșterea sau scăderea contribuțiilor și beneficiilor.	Sustenabilitatea financiară. Sustenabilitatea sistemului depinde de factorii economici, precum: rata de ocupare a forței de muncă, nivelul contribuțiilor sociale, evoluția PIB-ului și cheltuielile cu pensiile. Migrația forței de muncă și fluctuațiile demografice joacă, de asemenea, un rol important în influențarea stabilității financiare. Creșterea veniturilor și cheltuielilor. În România, veniturile din Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat (BASS) au crescut cu 11,85% în 2023 comparativ cu 2022, ceea ce reflectă o îmbunătățire economică, însă cheltuielile mari cu pensiile continuă să exercite presiuni asupra sistemului. Dependența de subvenții. Reducerea subvențiilor guvernamentale, ca procent din totalul veniturilor, indică o mai mare independență a sistemului, dar și o vulnerabilitate la fluctuațiile economice. Impactul crizelor economice. În contextul crizelor economice, cum ar fi, pandemia de COVID-19, sistemul a fost afectat prin scăderea numărului de contribuabili și creșterea cererilor pentru ajutoare sociale, inclusiv pentru pensii și șomaj.
S (Factori Sociali)	T (Factori Tehnologici)
Schimbările demografice. Îmbătrânirea populației reprezintă o provocare majoră pentru sustenabilitatea sistemului, deoarece numărul pensionarilor crește, în timp ce numărul contribuabililor activi scade. Rata de dependență economică a scăzut ușor de la 1,00 pensionari per salariat în 2021 la 0,93 în 2023, dar îmbătrânirea populației rămâne o problemă semnificativă. Creșterea cererii pentru protecție socială. Datorită evoluției demografice și economice, numărul de beneficiari ai pensiilor și altor forme de ajutor social este în creștere, ceea ce afectează cheltuielile sociale. De asemenea, politicile sociale sunt esențiale pentru sprijinirea celor mai vulnerabili, precum persoanele cu dizabilități sau familiile cu venituri reduse. Influența migrației. Migrația forței de muncă joacă un rol important, mai ales în contextul în care mulți tineri părăsesc țara, reducând baza de contribuabili activi.	Modernizarea și digitalizarea. Tehnologia joacă un rol tot mai important în eficientizarea sistemului de asigurări sociale, prin implementarea soluțiilor digitale pentru administrarea contribuțiilor și plăților, precum și pentru reducerea costurilor administrative. Utilizarea sistemelor digitale (Big Data, tehnologia Blockchain) contribuie la o mai bună gestionare a resurselor și poate ajuta la prevenirea fraudei. Impactul tehnologic în accesul la servicii. Modernizarea tehnologică poate îmbunătăți accesul cetățenilor la informații și servicii, îmbunătățind interacțiunea acestora cu instituțiile responsabile de asigurările sociale. Implementarea tehnologiei poate reduce birocrăția și poate aduce transparență în gestionarea fondurilor. Tehnologia contribuie semnificativ la eficientizarea asigurărilor sociale prin automatizarea proceselor, utilizarea analizei big data pentru o mai bună alocare a resurselor, îmbunătățirea securității cibernetice pentru protejarea datelor personale și introducerea tehnologiei Blockchain, care pot contribui la îmbunătățirea transparenței, securității și eficacității acestuia.

²⁸ Legea României Nr. 500 din 11 iulie 2002 privind finanțele publice. În: Monitorul Oficial al României nr. 597 din 13 august 2002, cu modificări și completări. [citat 15 iulie 2024]. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/37954>

²⁹ Legea României Nr. 263 din 16 decembrie 2010 privind sistemul unitar de pensii publice. În Monitorul Oficial al României nr. 852 din 20 decembrie 2010, cu modificări și completări. [citat 15 iulie 2024]. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/124530>

³⁰ Uniunea Europeană. *Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială.* Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 166, 30.04.2004, p. 1-123.

Factori precum legislația, fluctuațiile economice, schimbările demografice și modernizarea tehnologică sunt esențiali. Digitalizarea proceselor administrative ajută la reducerea costurilor și creșterea transparenței, iar tehnologiile precum Big Data și Blockchain îmbunătățesc gestionarea resurselor și prevenirea fraudei.

Tabelul 8. Provocări și soluții pentru funcționarea optimă a sistemului de asigurări sociale din România [elaborat de autor]

Categorie	Problema	Cauze	Soluții
Politice	Reglementări ineficiente	Legislație învechită și ambiguă	Simplificarea legislației și flexibilizarea procedurilor
	Instabilitate politică	Schimbări frecvente de guverne	Crearea unui cadru legislativ stabil
	Dependența de deciziile politice	Politici neclare în ceea ce privește finanțarea asigurărilor sociale	Stabilirea unor politici independente pe termen lung
Economice	Deficit bugetar al sistemului de asigurări	Venituri insuficiente și cheltuieli mari cu pensiile și beneficiile sociale	Optimizarea colectării contribuțiilor și reducerea evaziunii fiscale
	Migrația forței de muncă	Emigrarea masivă a tinerilor care scade baza de contribuabili activi	Crearea unor politici de retenție a tinerilor și stimulente fiscale
	Creșterea cheltuielilor sociale	Îmbătrânirea populației și creșterea numărului de pensionari	Creșterea vârstei de pensionare și dezvoltarea pensiilor private
Sociale	Îmbătrânirea populației	Scăderea natalității și speranța de viață mai mare	Politici de stimulare a natalității și de reținere a tinerilor în țară
	Vulnerabilitatea categoriilor sociale defavorizate	Creșterea numărului de persoane cu dizabilități și familii cu venituri mici	Extinderea protecției sociale și dezvoltarea de programe de integrare
	Migrația în masă a forței de muncă	Migrația tinerilor și declinul bazei de contribuabili activi	Programe de stimulare a forței de muncă și reîntoarcerea tinerilor în țară
Tehnologice	Lipsa de digitalizare a proceselor administrative	Sistemul informatic este învechit și ineficient	Investiții în modernizarea infrastructurii IT și automatizarea proceselor
	Acces limitat la servicii digitale	Insuficiența infrastructurii tehnologice și a resurselor pentru oferirea de servicii online	Dezvoltarea unor platforme digitale pentru servicii publice, accesibile tuturor cetățenilor
	Vulnerabilitate la fraude cibernetice	Securitatea cibernetică slabă și lipsa unor măsuri avansate de protecție a datelor	Implementarea unor măsuri stricte de securitate cibernetică

Soluțiile propuse pentru viabilitatea sistemului includ diversificarea surselor de finanțare, precum impozitarea automatizării și parteneriatele public-privat, și crearea unui sistem de monitorizare a reformelor, bazat pe indicatori de performanță și feedback de la cetățeni.

În concluzie, subcapitolul analizează provocările și soluțiile pentru sustenabilitatea sistemului de asigurări sociale din România, subliniind că reformele sugerate pot transforma sistemul într-unul mai robust și echitabil, capabil să răspundă nevoilor populației și să protejeze grupurile vulnerabile.

Al doilea subcapitol, *Modelarea statistică și prognoze ale evoluției pensiilor în România*, analizează evoluția pensiilor utilizând metode statistice avansate pentru a prognoza tendințele viitoare în contextul economic și demografic. Folosind serii cronologice și analize de regresie, subcapitolul se concentrează pe impactul variațiilor economice și demografice asupra sistemului

public de pensii. Analiza acoperă perioada 2016-2023, oferind o evaluare detaliată a dinamicii pensiilor medii lunare prin indicatori precum nivelurile absolute, relative și medii, cu scopul de a elabora prognoze fiabile pe termen lung.

“Metodele de ajustare analitică a seriilor cronologice sunt metode prin care aflarea valorilor teoretice de trend ale unei serii cronologice se face pe baza unor funcții matematice alese, astfel încât să descrie cel mai bine evoluția fenomenului”³¹.

Autorul a utilizat un model de serie cronologică pentru a calcula diverși indicatori, precum: indicele de dinamică, care evidențiază fluctuațiile anuale ale pensiei medii; ritmul de creștere, măsurând viteza creșterii pensiei pe bază fixă și mobilă; și nivelul mediu, oferind o imagine generală a tendinței de creștere a pensiei. Analiza evidențiază, de asemenea, factori economici esențiali care influențează pensiile, precum PIB-ul pe cap de locuitor, creșterea salariilor și coșul mediu de consum, subliniind necesitatea monitorizării și ajustărilor periodice.

Pentru a prognoza evoluția pensiei medii în următorii ani, autorul utilizează mai multe modele de ajustare analitică a seriilor cronologice, cum ar fi ajustarea liniară, parabolică și exponențială. Aceste modele permit anticiparea tendințelor viitoare pe baza tendințelor istorice observate.

1. *Modelul liniar* reprezintă o creștere constantă a pensiilor, fără variații semnificative în ritmul de creștere. Deși oferă o imagine clară asupra tendinței generale, acesta nu captează schimbările dinamice din contextul economic.

Tabelul 9. Nivelurile trendului și abaterile nivelurilor efective ale pensiei medii din România față de trendul liniar în perioada 2016-2023 [elaborat de autor]

Anul	Pensia medie, mii RON ³² y (valori efective)	$\bar{y} = a + bt$ (valori estimate)	$ y - \bar{y} $	$(y - \bar{y})^2$	$\left \frac{y - \bar{y}}{y} \right \times 100\%$
2016	0,95	0,879	0,071	0,0050	7,47
2017	1,07	1,043	0,027	0,0007	2,52
2018	1,17	1,207	0,037	0,0014	3,16
2019	1,29	1,371	0,081	0,0066	6,28
2020	1,50	1,535	0,035	0,0012	2,33
2021	1,67	1,699	0,029	0,0008	1,74
2022	1,86	1,863	0,003	0,0001	0,16
2023	2,11	2,027	0,083	0,0069	3,93
Total	11,62	11,624	0,366	0,0227	27,59

2. *Modelul parabolic* sugerează o creștere accelerată a pensiilor, fiind mai potrivite pentru perioadele în care ritmul de creștere nu este constant, ci variază. Conform acestui model, pensia medie lunară ar putea înregistra creșteri mai rapide în viitor, în concordanță cu evoluțiile economice pozitive.

³¹ ANGHELACHE, C-TIN, ANGHEL, M.G. *Statistică economică generală*. Ediția a 2-a (revăzută). București: Economică, 2019, p. 189. ISBN 978-973-709-895-5.

³² Institutul Național de Statistică al României. *Comunicate: Numărul de pensionari și pensia medie lunară, 2016-2023*. [citat 15 mai 2024]. Disponibil: <https://insse.ro/cms/ro/tags/comunicat-numarul-de-pensionari-si-pensia-medie-lunara>

Tabelul 10. Nivelurile trendului și abaterile nivelurilor efective ale pensiei medii din România în perioada 2016-2023 față de trendul parabolei de gradul doi [elaborat de autor]

Anul	Pensia medie, mii RON ³³ y	$\bar{y} = a + bt + ct^2$	$ y - \bar{y} $	$(y - \bar{y})^2$	$\left \frac{y - \bar{y}}{y} \right \times 100\%$
2016	0,95	0,967	0,017	0,0003	1,79
2017	1,07	1,059	0,011	0,0001	1,03
2018	1,17	1,175	0,005	0,00003	0,43
2019	1,29	1,315	0,025	0,0006	1,94
2020	1,50	1,479	0,021	0,0004	1,40
2021	1,67	1,667	0,003	0,00001	0,18
2022	1,86	1,879	0,019	0,0004	1,02
2023	2,11	2,115	0,005	0,00003	0,24
Total	11,62	11,656	0,106	0,00187	7,03

3. *Modelul exponențial* este considerat cel mai realist, deoarece reflectă o creștere progresivă și susținută a pensiei medii. Conform acestuia, pensia medie ar putea crește într-un ritm accelerat, având în vedere evoluțiile economice și politice din România.

Tabelul 11. Nivelurile trendului și abaterile nivelurilor efective ale pensiei medii din România față de trendul obținut prin ajustarea după o curbă exponențială pentru perioada 2016-2023 [elaborat de autor]

Anul	Pensia medie, mii RON ³⁴ y	$\bar{y}_t = a \times b^t$	$ y - \bar{y} $	$(y - \bar{y})^2$	$\left \frac{y - \bar{y}}{y} \right \times 100\%$
2016	0,95	0,94	0,01	0,0001	1,05
2017	1,07	1,06	0,01	0,0001	0,93
2018	1,17	1,18	0,01	0,0001	0,85
2019	1,29	1,33	0,04	0,0016	3,10
2020	1,50	1,49	0,01	0,0001	0,67
2021	1,67	1,67	0,00	0,0000	0,00
2022	1,86	1,87	0,01	0,0001	0,54
2023	2,11	2,09	0,02	0,0004	0,95
Total	11,62	11,63	0,11	0,0025	8,09

Pentru a valida aceste modele, autorul calculează și erorile de prognoză, relevând că modelul parabolic și cel exponențial sunt cele mai potrivite pentru a prognoza evoluția pensiilor medii pe termen.

În pasul următor, vom selecta și aplica trendul cu cea mai mică variație, considerat cel mai adecvat, pentru a ajusta evoluția pensiei medii în timp. Astfel, estimările pentru valorile viitoare

³³ Institutul Național de Statistică al României. *Comunicate: Numărul de pensionari și pensia medie lunară, 2016-2023*. [citată 15 mai 2024]. Disponibil: <https://insse.ro/cms/ro/tags/comunicat-numarul-de-pensionari-si-pensia-medie-lunara>

³⁴ Ibidem.

ale pensiei medii vor fi realizate prin prelungirea tendinței identificate în perioada analizată, având ca scop prognoze pe termen scurt, de obicei pentru o durată de maximum 5 ani.

Estimarea valorilor extrapolate presupune calcularea valorilor viitoare bazându-se pe un model sau pe un trend dedus din datele existente. În esență, acest proces implică extinderea tendințelor istorice pentru a anticipa evoluțiile viitoare. Proiecția valorilor viitoare este determinată prin relațiile funcțiilor analitice utilizate în ajustare (Tabelul 12).

Tabelul 12. Pronosticarea pensiei medii din România pentru perioada 2024-2028
[elaborat de autor]

Anul	Pensia medie pronosticată, mii RON, după funcțiile analitice		
	$\bar{y}_t = a+bt$ (funcția liniară)	$\bar{y}_t = a+bt+ct^2$ (funcția parabolică)	$\bar{y} = ab^t$ (funcția exponențială)
2024	2,191	2,375	2,344
2025	2,355	2,659	2,627
2026	2,519	2,967	2,944
2027	2,683	3,299	3,299
2028	2,847	3,655	3,697

Analiza datelor din Tabelul 12 evidențiază diferențe semnificative între cele trei modele de prognoză (liniar, parabolic și exponențial) în estimarea pensiei medii pentru perioada 2024-2028, fiecare influențând rezultatele în mod distinct.

1. *Modelul liniar* oferă cele mai prudente prognoze, sugerând o creștere constantă și moderată.
2. *Modelul parabolic* prezintă cele mai ridicate estimări, indicând o creștere accelerată a pensiei medii în timp.
3. *Modelul exponențial* propune o creștere progresivă, situată între valorile prognozate de modelele parabolic și liniar.

Până în anul 2028, funcția parabolică estimează o pensie medie cu 28,4% mai mare decât cea prognozată de funcția liniară, indicând o variabilitate semnificativă între modele. Această variabilitate subliniază importanța alegerii unui model adecvat în funcție de contextul economic și social.

În perioada 2016-2023, evoluția pensiei medii a urmat cel mai bine modelele parabolic și exponențial, datorită abaterilor minime și coeficientului de variație redus, în timp ce modelul liniar a oferit o prognoză pesimistă.

Abaterile în prognoză pot fi cauzate fie de variabilitatea factorilor externi, fie de limitările modelului utilizat. Pentru a asigura acuratețea prognozei, acești factori – PIB per cap de locuitor, mii RON/cap de locuitor (x_1), ritmul de creștere a salariilor brute comparativ cu pensia medie lunară (x_2) și – coșul mediu de consum lunar pe persoană, RON (x_3) – au fost evaluați prin metode statistice, cum ar fi eroarea medie relativă de aproximație, regresia multiplă, analiza elasticității, corelația și coeficientul de determinație. Aceste tehnici permit identificarea influenței fiecărui factor asupra pensiei medii lunare și ajustarea prognozelor pe baza relațiilor identificate între variabilele economice analizate.

În Tabelul 13 sunt prezentați factorii externi care au influențat semnificativ pensia medie lunară în România în perioada 2016-2023, subliniind indicatorii economici care au avut un impact direct asupra evoluției pensiilor și care sunt esențiale pentru realizarea de prognoze precise și pentru o înțelegere clară a contextului economic din această perioadă.

Tabelul 13. Factorii exogeni cu o influență semnificativă asupra pensiei medii lunare din România în perioada 2016-2023 [elaborat de autor în baza ^{35 36 37}]

Anii	x_1 – nivelul PIB per cap de locuitor, mii RON/cap de locuitor	x_2 – ritmul de creștere a salariilor brute comparativ cu pensia medie lunară	x_3 – coșul mediu de consum lunar pe persoană, RON	y – pensia medie lunară, RON
2016	59,0	3,44	953	948
2017	63,0	3,43	1 094	1 069
2018	66,0	4,21	1 407	1 172
2019	70,0	4,23	1 667	1 292
2020	73,0	3,94	1 702	1 500
2021	74,0	3,80	2 093	1 666
2022	77,0	3,83	2 332	1 855
2023	78,1	3,44	2 570,6	2 108

Putem concluziona că pensia medie lunară va crește pe măsură ce factorii economici analizați se îmbunătățesc. Conform datelor din Tabelul 14, factori precum creșterea PIB-ului per capita, majorarea salariilor brute și ajustarea coșului mediu de consum vor contribui la o creștere constantă și sustenabilă a pensiei medii lunare pe termen lung.

Tabelul 14. Prognoza majorării pensiei medii lunare în România pentru perioada 2023-2030 [elaborat de autor]

Anii	Nivelul pensiei medii lunare, RON	Ritmul de creștere, %
2023	2 108	100
2024	2 356	112
2025	2 641	125
2026	2 961	140
2027	3 319	157
2028	3 723	177
2029	4 177	198
2030	4 690	222

În concluzie, cercetarea demonstrează o creștere constantă și semnificativă a pensiei medii lunare în România, care se estimează că va fi de aproximativ 2,22 ori mai mare în 2030 față de 2023. Totuși, este necesară o corelare mai bună între ritmul de creștere a salariilor și a pensiilor pentru a evita discrepanțele care pot afecta echilibrul financiar al beneficiarilor. O abordare integrată și sustenabilă a acestor factori va contribui la menținerea stabilității economice și la creșterea pensiilor într-un ritm corespunzător nevoilor reale ale populației.

În cel de-al treilea subcapitol, denumit *Perfecționarea reformei sistemului de pensii din România* se analizează nevoia urgentă de reforme care să abordeze problemele structurale și să asigure sustenabilitatea pe termen lung. Printre principalele *provocări* se numără:

✚ *Îmbătrânirea populației și scăderea numărului de contribuabili*, ceea ce pune presiune pe fondul de pensii și creează dezechilibre între venituri și cheltuieli.

³⁵ Eurostat. *GDP per capita in purchasing power standards (PPS), 2016-2023, (RO)*. [citât 9 august 2024] Disponibil: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00114/default/table?lang=en>

³⁶ Institutul Național de Statistică al României. *Comunicate: Veniturile și cheltuielile gospodăriilor, 2016-2023*. [citât 9 august 2024]. Disponibil <https://insse.ro/cms/ro/tags/comunicat-veniturile-si-cheltuielile-gospodariilor>

³⁷ Institutul Național de Statistică al României. *Comunicate: Numărul de pensionari și pensia medie lunară, 2016-2023*. [citât 9 august 2024]. Disponibil: <https://insse.ro/cms/ro/tags/comunicat-numarul-de-pensionari-si-pensia-medie-lunara>

✚ *Inechitățile în distribuția pensiilor*, amplificate de pensiile speciale care nu respectă principiul contributivității, subliniază necesitatea reformei pentru a asigura echitatea între beneficiari.

✚ *Complexitatea sistemului*, cu multiple tipuri de pensii și o lipsă de coordonare între piloni, îngreunează administrarea și sporește ineficiența.

✚ *Scăderea puterii de cumpărare* cauzată de inflație subliniază necesitatea unui mecanism automat de ajustare a pensiilor în funcție de inflație.

✚ *Lipsa de acoperire pentru lucrătorii independenți și cei cu contribuții neregulate* limitează protecția socială, expunându-i la vulnerabilitate financiară la pensionare.

În acest context, reformarea sistemului de pensii trebuie să fie cuprinzătoare, incluzând soluții pe termen scurt și măsuri pe termen lung pentru a aborda provocările actuale. Autorul propune următoarele *direcții de acțiune*:

1. *Ajustarea vârstei de pensionare corelată cu speranța de viață*, inspirată de modele din alte țări europene, pentru a reduce presiunea asupra fondului de pensii și a asigura sustenabilitatea sistemului.

2. *Integrarea pensiilor speciale în sistemul public*, calculându-le pe baza contribuțiilor efective, pentru a reduce inechitățile și a spori transparența în distribuția pensiilor.

3. *Extinderea și diversificarea Pilonului III* prin opțiuni suplimentare de contribuții voluntare, adaptate profilurilor de risc ale cetățenilor, și dezvoltarea Pilonului IV, pentru a stimula economisirea pe termen lung, însoțite de campanii de conștientizare.

4. *Introducerea stimulentei fiscale pentru contribuțiile voluntare* la Pilonul III și IV, încurajând astfel participarea cetățenilor și crescând resursele disponibile pentru pensii viitoare.

5. *Simplificarea administrării prin crearea unei platforme digitale centralizate* pentru gestionarea eficientă a contribuțiilor și beneficiilor din toți pilonii, reducând birocrăția și erorile administrative, și sincronizarea cu alte sisteme sociale.

6. *Promovarea educației financiare și conștientizarea economisirii pe termen lung* prin campanii de informare și servicii de consultanță financiară accesibile.

7. *Extinderea acoperirii sistemului de pensii pentru grupuri vulnerabile*, precum lucrătorii independenți și cei cu venituri mici, prin scheme flexibile de contribuție, asigurând o protecție socială adecvată pentru aceste categorii.

Autorul analizează și experiențele altor țări europene care au implementat reforme eficiente în sistemul lor de pensii, identificând *bune practici* ce ar putea fi adaptate în România:

- *Suedia și Olanda* au implementat sisteme de pensii bazate pe contribuții voluntare, oferind cetățenilor mai multe opțiuni de economisire și asigurând un grad mai mare de securitate financiară la pensionare.

- *Germania* a ajustat treptat vârsta de pensionare în funcție de speranța de viață, menținând astfel un echilibru financiar pe termen lung.

- *Danemarca* a adoptat un model multi-pilon similar, care asigură diversificarea și securitatea financiară prin pensii de stat, ocupaționale și private.

Acest subcapitol evidențiază faptul că îmbunătățirea reformei sistemului de pensii din România reprezintă un proces complex, care trebuie să se concentreze pe dezvoltarea unui sistem echitabil, transparent și sustenabil. Autorul propune măsuri care vizează atât ajustări economice și financiare, cât și soluții de extindere a acoperirii și protecției sociale pentru categoriile vulnerabile. Prin aplicarea acestor reforme, România poate face față provocărilor demografice și economice și poate asigura o viață demnă pentru toți pensionarii săi.

Concluzia generală a capitolului 3 subliniază că sistemul de asigurări sociale din România se confruntă cu provocări majore, precum îmbătrânirea populației, deficitul financiar, evaziunea fiscală și ineficiențele administrative, care amenință sustenabilitatea pe termen lung. Totuși, prin implementarea unor reforme bine concepute, diversificarea surselor de finanțare și adoptarea de soluții tehnologice și administrative, viabilitatea sistemului poate fi asigurată. Reformele propuse, inclusiv ajustarea vârstei de pensionare, îmbunătățirea colectării contribuțiilor, stimularea pensiilor private și reducerea birocrăției, sunt esențiale pentru asigurarea unei protecții sociale adecvate și stabilitate economică în viitor.

3. CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetările teoretice, metodologice și empirice privind impactul finanțelor publice asupra reglementării sistemelor de asigurări sociale din România, împreună cu evaluarea acestor sisteme și a influenței lor asupra stabilității economice, au permis autorului să formuleze următoarele **concluzii generale**:

1. Finanțele publice sunt esențiale pentru funcționarea statului, contribuind la stabilitatea economică și reducerea inegalităților sociale.

2. Flexibilitatea politicilor fiscale este necesară pentru a răspunde schimbărilor rapide dintr-o lume globalizată. Reformele sunt esențiale pentru a menține competitivitatea economică și sustenabilitatea pe termen lung.

3. Sistemele de asigurări sociale sunt vitale pentru protecția cetățenilor împotriva riscurilor economice, iar reforma acestora este decisivă pentru a răspunde provocărilor demografice, cum ar fi îmbătrânirea populației și scăderea natalității.

4. Interdependența între bugetul de stat și sistemele de protecție socială subliniază că cheltuielile publice au un impact direct asupra sustenabilității acestor sisteme.

5. România și Republica Moldova se confruntă cu presiuni semnificative din cauza îmbătrânirii populației, ceea ce face necesare reforme pentru a crește transparența și controlul asupra cheltuielilor sociale.

6. Dezechilibrele demografice și economice între populația activă și cea pasivă amenință sustenabilitatea sistemelor de protecție socială, iar alocările bugetare sunt insuficiente în comparație cu alte state UE.

7. Deficitele bugetare și dependența de subvențiile guvernamentale afectează stabilitatea financiară a sistemului de asigurări sociale, impunând reforme urgente pentru optimizarea veniturilor și cheltuielilor.

8. Digitalizarea și îmbunătățirea administrării sistemelor de asigurări sociale sunt esențiale pentru a spori eficiența și a reduce vulnerabilitățile la corupție și fraudă.

Ca urmare a tematicii abordate în teza de cercetare, autorul propune următoarele **recomandări** pentru stimularea și asigurarea sustenabilității financiare a sistemului de asigurări sociale, inclusiv a sistemului de pensii din România:

1. Diversificarea surselor de finanțare: Guvernul României și Ministerul Finanțelor Publice ar trebui să introducă noi impozite și taxe dedicate pentru susținerea financiară a sistemului de asigurări sociale, asigurând astfel stabilitatea pe termen lung.

2. Îmbunătățirea eficienței administrative: Ministerul Muncii și Solidarității Sociale ar trebui să simplifice procedurile și să implementeze tehnologii digitale pentru a reduce costurile administrative și a gestiona mai bine resursele.

3. Extinderea Pilonului III de pensii: Instituțiile financiare și fondurile de pensii private, împreună cu Guvernul României, ar trebui să ofere opțiuni flexibile de contribuție, sprijinite prin deduceri fiscale și subvenții guvernamentale.

4. Combaterea evaziunii fiscale: Agenția Națională de Administrare Fiscală (ANAF) ar trebui să intensifice monitorizarea fiscală și să implementeze măsuri stricte pentru combaterea evaziunii, contribuind astfel la extinderea bazei de contribuabili și creșterea veniturilor.

5. Ajustarea vârstei de pensionare: Parlamentul României ar trebui să adopte legislația necesară pentru a ajusta vârsta de pensionare în funcție de speranța de viață, iar Ministerul Muncii să implementeze aceste măsuri pentru a asigura echitatea și sustenabilitatea sistemului.

6. Promovarea educației financiare: Ministerul Educației și Ministerul Finanțelor Publice ar trebui să colaboreze pentru dezvoltarea unor campanii ample de educație financiară, care să încurajeze economisirea și contribuțiile voluntare la pensii.

7. Protejarea categoriilor vulnerabile și angajarea vârstnicilor: Guvernul și Ministerul Muncii ar trebui să adopte politici care să protejeze categoriile vulnerabile și să promoveze angajarea persoanelor vârstnice, în timp ce Ministerul Finanțelor ar trebui să ofere stimulente fiscale pentru sprijinirea acestora.

8. Crearea unui Fond de Stabilitate Socială: Guvernul României și Ministerul Finanțelor Publice ar trebui să instituie un fond de rezervă dedicat sistemului de asigurări sociale, care să servească drept tampon financiar în perioade de criză.

9. Reevaluarea periodică a pensiilor: Parlamentul României și Ministerul Muncii ar trebui să introducă mecanisme automate pentru ajustarea pensiilor și ajutoarelor sociale în funcție de inflație și de creșterile economice.

10. Dezvoltarea parteneriatelor public-private: Guvernul României ar trebui să colaboreze cu sectorul privat pentru dezvoltarea și furnizarea de servicii sociale suplimentare, cum ar fi asistența pentru vârstnici și programele de sănătate.

11. Promovarea muncii flexibile: Ministerul Muncii ar trebui să adopte politici care să faciliteze locuri de muncă flexibile pentru vârstnici, iar Ministerul Finanțelor să ofere stimulente fiscale pentru sprijinirea angajării acestora.

12. Strategie națională pentru migrație: Ministerul Muncii și Ministerul Afacerilor Externe ar trebui să elaboreze o strategie națională pentru atragerea și integrarea forței de muncă din diaspora și din alte țări.

13. Reforma contribuțiilor pentru angajații din economia informală: ANAF și Ministerul Muncii ar trebui să implementeze măsuri pentru formalizarea locurilor de muncă din economia gri, asigurând o contribuție corectă la sistemul de asigurări sociale.

14. Programe de formare continuă pentru vârstnici: Ministerul Educației și Ministerul Muncii ar trebui să creeze programe de recalificare și perfecționare pentru lucrătorii vârstnici, prelungindu-le activitatea pe piața muncii și reducând presiunea asupra sistemului de pensii.

15. Stimulente pentru economiile individuale: Ministerul Finanțelor Publice și instituțiile bancare ar trebui să dezvolte programe care să ofere stimulente fiscale și financiare pentru cetățenii care economisesc pentru pensie, asigurând o mai bună stabilitate financiară la pensionare.

16. Îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate preventivă: Ministerul Sănătății și Guvernul României ar trebui să dezvolte programe de prevenție și educație în sănătate, contribuind la reducerea costurilor pe termen lung ale sistemului de sănătate.

În concluzie, deși s-au făcut progrese în anumite domenii, este evidentă nevoia de măsuri mai bine coordonate și aplicate la scară largă. Multe reforme esențiale pentru stabilitatea și

sustenabilitatea sistemului de asigurări sociale din România rămân la stadiul de inițiative parțiale sau insuficient implementate. O abordare strategică și concertată, susținută de un angajament politic și administrativ puternic, este decisivă pentru modernizarea sistemului și adaptarea acestuia la provocările demografice și economice actuale, asigurând astfel un sistem echitabil și durabil pentru toate categoriile sociale.

4. BIBLIOGRAFIE

1. ANGHELACHE, C-TIN, ANGHEL, M.G. *Statistică economică generală*. Ediția a 2-a (revăzută). București: Economică, 2019, p. 189. ISBN 978-973-709-895-5.
2. COSTAȘ, C.F. *Drept financiar*. Ediția a III-a (revăzută și adăugită). București: Universul Juridic, 2021, 480 p. ISBN 978-606-39-0792-0.
3. COSTAȘ, C.F., TOFAN, M. *Drept financiar*. București: Universul Juridic, 2023, 740 p. ISBN 978-606-39-1201-6.
4. CRĂCIUNEANU, V. *Asigurări și protecție socială*. București: Universitară, 2013, p. 204. ISBN 978-606-591-816-0.
5. EUROSTAT. *General government expenditure by function (COFOG)*. https://doi.org/10.2908/GOV_10A_EXP. [citată 23 iulie 2024]. Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_exp/default/table?lang=en
6. Eurostat. *GDP per capita in purchasing power standards (PPS), 2016-2023, (RO)*. [citată 9 august 2024]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00114/default/table?lang=en>
7. INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ al României. *Comunicate: Numărul de pensionari și pensia medie lunară, 2016-2023*. [citată 15 mai 2024]. Disponibil: <https://insse.ro/cms/ro/tags/comunicat-numarul-de-pensionari-si-pensia-medie-lunara>
8. Institutul Național de Statistică al României. *Comunicate: Veniturile și cheltuielile gospodăriilor, 2016-2023*. [citată 9 august 2024]. Disponibil: <https://insse.ro/cms/ro/tags/comunicat-veniturile-si-cheltuielile-gospodariilor>
9. LAZĂR, I. *Dreptul finanțelor publice. Volumul I: Drept bugetar*. Ediția a 2-a (revăzută și adăugită). București: Universul Juridic, 2016, 408 p. ISBN 978-606-673-849-1.
10. LEGEA României Nr. 500 din 11 iulie 2002 privind finanțele publice. În: Monitorul Oficial al României nr. 597 din 13 august 2002, cu modificări și completări. [citată 15 iulie 2024]. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/37954>
11. LEGEA României Nr. 263 din 16 decembrie 2010 privind sistemul unitar de pensii publice. În Monitorul Oficial al României nr. 852 din 20 decembrie 2010, cu modificări și completări. [citată 15 iulie 2024]. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/124530>
12. MATEI, Gh. *Finanțe publice*. Craiova: Universitaria, 1998, 404 p. ISBN 973-9271-43-X.
13. MINISTERUL FINANTELOR al Republicii Moldova. *Bugetul Public Național (BPN) pentru anul 2021*. [citată 23 iulie 2024]. Disponibil: <https://mf.gov.md/sites/default/files/Bugetul%20cetatenilor%20pe%202021%20-%202003.02.21.pdf>
14. MINISTERUL FINANTELOR al Republicii Moldova. *Bugetul Public Național (BPN) pentru anul 2022*. [citată 23 iulie 2024]. Disponibil: <https://www.mf.gov.md/sites/default/files/Bugetul%20cetatenilor%20pe%202022%20n.pdf>

15. MINISTERUL FINANTELOR al României. *Execuțiile bugetare ale bugetului asigurărilor sociale de stat a României, anii 2021-2023*. [citată 22 iulie 2024]. Disponibil: <https://mfinante.gov.ro/domenii/bugetul-de-stat/informatii-executie-bugetara>
16. MINISTERUL FINANTELOR din Republica Moldova. *Rapoarte privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat, anii 2021-2023*. [citată 22 iulie 2024]. Disponibil: <https://mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului/rapoarte-anuale>
17. POPESCU, L. *Fiscalitate*. Craiova: SITECH, 1999, 388 p. ISBN 973-9346-07-0.
18. ȘAGUNA, D.D. *Drept financiar public*. Ediția a 6-a (revăzută). București: C.H. Beck, 2017, 800 p. ISBN 978-606-18-0651-5.
19. TALPOȘ, I. *Finanțele României*. Volumul I, Ediția a III-a. Timișoara: Sedona, 1997, 464 p. ISBN 972-96013-7-5.
20. TRĂILESCU, A., POPA, C-tin. D. *Dreptul finanțelor publice*. București: Universul Juridic, 2021, 338 p. ISBN 978-606-39-0906-1.
21. UNIUNEA EUROPEANĂ. *Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială*. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 166, 30.04.2004, p. 1-123.
22. VĂCĂREL, I., BISTRICEANU, Gh. D., BERCEA, F. et al. *Finanțe publice*. Ediția a IV-a. București: Didactică și Pedagogică, 2003, 666 p. ISBN 973-30-2513-5.
23. VĂCĂREL, I., BISTRICEANU, Gh. D., BERCEA, F. et al. *Finanțe publice*. Ediția a VI-a. București: Didactică și Pedagogică, 2007, 696 p. ISBN 978-973-30-1998-5.
24. ZAMFIR, E., ZAMFIR C. (coord.) et al. *Politici sociale. România în context european*, București: Alternative, 1995, 462 p. ISBN 973-96996-4-2.

5. LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE

Articole în reviste științifice

Articole în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC (cu indicarea bazei de date):

1. ROMAN, A.M. *Social Benefits Expenses and their Financing in the Member States of the European Union*. *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*, Vol. XXI, No. 2, 2021, pp. 178-184. Constanța, România. ISSN 2393-3119. (Categorie B+) (EBSCO host, Cabell's Directories, RePEc, DOAJ, ULRICHS WEB, J- GATE, ERIH PLUS, INDEX COPERNICUS).
2. ROMAN, A.M., SPÎNU, A. *Monitoring and Measuring Expenditure on Social Protection Benefits of Member States in the European Union*. *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*, Vol. XXII, Issue 1, 2022, pp. 143-148. Constanța, România. ISSN 2393-3127. (Categorie B+) (EBSCO host, Cabell's Directories, RePEc, DOAJ, ULRICHS WEB, J- GATE, ERIH PLUS, INDEX COPERNICUS).
3. ROMAN, A.M. *Social Protection of the Unemployed under Romanian and European Legislation*, *Annals of University of Craiova, Economic Sciences Series*, Vol. I, No. 50, 2022, pp. 62-67. Craiova, România. ISSN 1223-365X. (Categorie B+) (RePEc, DOAJ, Index Copernicus, CEEOL, Google Scholar, EuroPub, pist.tn, SocioRePEc, HEAL-Link, ISSN.ORG, EuroPub Directory of Academic and Scientific Journals).
4. SPÎNU, A., BURLEA, E., ROMAN, A.M., DOGOTARI, I. *Overview of the Macroeconomic Situation and Framework of the Banking System of the Republic of Moldova*. *Annals of University of Craiova, Economic Sciences Series*, Vol. II – no 50, 2022, pp. 110-118. Craiova, România. ISSN 1223-365X. (Categorie B+) (RePEc, DOAJ, Index Copernicus, CEEOL, Google Scholar, EuroPub, pist.tn, SocioRePEc, HEAL-Link, ISSN.ORG, EuroPub Directory of Academic and Scientific Journals).

Articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei):

1. **SPÎNU, A., ROMAN, A.M.** *Considerații generale privind evoluția cadrului legislativ și a modului de organizare a sistemului de asigurări sociale în România. EcoSoEn, Scientific Journal – Economics, Social and Engineering Sciences, Anul 2, Nr. 3-4, 2019, pp. 74-82. ULIM, Chișinău, Republica Moldova. ISSN 2587-344X, E-ISSN 2587-425X. (Categorie B).*
2. **SPÎNU, A., ROMAN, A.M.** *Repere ale alinierii politicii sociale a României la standardele Uniunii Europene. EcoSoEn, Scientific Journal – Economics, Social and Engineering Sciences, Anul 4, Nr. 1-2/2021, pp. 39-49. Chișinău, Republica Moldova. ISSN 2587-344X. (Categorie B).*
3. **SPÎNU, A., DOGOTARI, I., ROMAN, A.M.** *Digitalizare, tehnologii și inovații în domeniul asigurărilor. EcoSoEn, Scientific Journal – Economics, Social and Engineering Sciences, Anul 4, Nr. 3-4/2021, pp. 103-107. ULIM, Chișinău, Republica Moldova. ISSN 2587-344X. E-ISSN 2587-425X. (Categorie B).*
4. **ROMAN, A.M., SPÎNU, A.** *Analysis of the insurance and facilitation of the financial sustainability of the pension system in the Republic of Moldova. Journal of Research on Trade, Management and Economic Development, Vol. 10, Issue 2(20), 2023, pp. 90-102. Chișinău, Republica Moldova. ISSN 2345-1424. (Categorie B).*
5. **SPÎNU, A., ROMAN, A.M., DOGOTARI, I.** *Comparative aspects in financing social insurance benefits in Romania and Republic of Moldova. Journal of Social Sciences, Vol. V (4), 2022, pp. 75-82. Technical University of Moldova, Chișinău, Republica Moldova. ISSN 2587-3490, eISSN 2587-3504. (Categorie B+).*

Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

Articole în lucrările manifestărilor științifice incluse în Registrul materialelor publice în baza manifestărilor științifice organizate din Republica Moldova:

1. **SPÎNU, A., ROMAN, A.M.** *Ensuring the security of the population through the Romanian pension system. În: Economic security in the context of sustainable development, Conferință Științifică Internațională online, The Collection of Online International Scientific-Practical Conference ASEM, 11 Decembrie 2020, pp. 205-211. Academia de Studii Economice din Moldova, Chișinău, Republica Moldova. ISBN 978-9975-155-01-4.*
2. **ROMAN, A.M., SPÎNU, A.** *Tranziția modelelor clasice și contemporane sociale centrate pe protecția socială. În: Conferința Științifică Internațională "Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene", Secțiunea Economie, Culegere de lucrări, Volumul I, Ediția a 6-a, 01-02 Decembrie 2023, pp. 55-62. Chișinău: Universitatea de Studii Europene din Moldova. ISBN 978-9975-3611-0-1.*

Alte lucrări și realizări specifice diferitelor domenii științifice:

1. **ROMAN, A.M.** *Limitele cadrului fiscal în domeniul finanțelor publice și al asigurărilor sociale. În: Revista Tribuna Economică, nr.13, 2020, Anul XXVIII, Nr. 1563, pp. 57-62. București, România. ISSN 1018-0451.*
2. **SPÎNU, A., ROMAN, A.M.** *Aspects of financing Romania's social policies compared to other EU countries. International Symposium, Experience. Knowledge. Contemporary Challenges, 7th Edition "Contemporary Economy and Society. Challenges and Solutions," 16-17 Decembrie 2020, pp. 438-440. Universitatea "Artifex" București, România: Editura "Artifex". ISBN 978-606-8716-57-2.*

ADNOTARE

la teza de doctor în științe economice a dnei Roman (August) Ana-Maria „Finanțele publice în sistemul de reglare a asigurărilor sociale în România”, Universitatea Liberă Internațională din Republica Moldova, Chișinău, 2024

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 233 de titluri, 164 pagini text de bază, 24 figuri, 33 tabele și 14 anexe.

Cuvinte-cheie: finanțe publice, asigurări sociale, sustenabilitatea pensiilor, reformă structurală, provocări demografice.

Domeniul de studiu: finanțe, analiza finanțelor publice în sistemul de reglare al asigurărilor sociale în România.

Scopul lucrării este de a sublinia importanța finanțelor publice în cadrul sistemului de asigurări sociale, cu un accent special pe pensii. Autorul își propune să analizeze rolul finanțelor publice în colectarea, administrarea și distribuția fondurilor necesare pentru susținerea sistemului de pensii, să evalueze sustenabilitatea financiară a acestuia, să examineze reglementările financiare naționale și europene, și să propună soluții pentru îmbunătățirea eficienței și transparenței sistemului.

Obiectivele cercetării includ: analiza contribuției finanțelor publice la sustenabilitatea sistemului de asigurări sociale și pensii; evaluarea impactului demografic și economic, în special îmbătrânirea populației și fluctuațiile economice, asupra viabilității pe termen lung; examinarea reglementărilor financiare naționale și europene pentru a identifica provocările legislative; analiza cheltuielilor sociale în România, Republica Moldova și țările UE; propunerea de soluții pentru modernizarea sistemului prin integrarea tehnologiilor și reducerea birocrăției.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în abordarea integrată a finanțelor publice și a asigurărilor sociale, subliniind interdependența lor; analiza influenței finanțelor publice asupra sustenabilității pensiilor în România și Republica Moldova; utilizarea metodelor statistice avansate pentru ajustarea pensiilor; propunerea de soluții pentru modernizarea asigurărilor sociale prin tehnologie și alinierea cerințelor UE, adaptată contextului; elaborarea analizei PEST a sistemului de asigurări sociale din România; elaborarea chestionarului sociologic online care colectează date despre percepția cetățenilor asupra sistemului de pensii.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemelor științifice importante includ: propunerea de reforme structurale pentru a aborda provocările demografice și economice în modernizarea sistemului de asigurări sociale din România; integrarea tehnologiilor moderne pentru eficientizarea proceselor administrative și gestionarea resurselor în asigurările sociale din România, conform cerințelor UE; elaborarea unui model de analiză statistică pentru prognozarea pensiilor și fundamentarea deciziilor de politică publică, adaptat la specificul socio-economic al României.

Semnificația teoretică a tezei contă în aprofundarea interdependenței dintre finanțele publice și sistemele de asigurări sociale, evidențiind rolul crucial al finanțelor publice în susținerea sistemului de asigurări sociale, în special al pensiilor, în contextul provocărilor demografice și economice, oferind totodată un cadru pentru analiza comparativă a acestor sisteme.

Valoarea aplicativă a tezei rezidă în propunerea de soluții pentru modernizarea și eficientizarea sistemelor de asigurări sociale, prin integrarea tehnologiilor moderne și furnizarea de instrumente pentru factorii de decizie, facilitând implementarea reformelor structurale necesare.

Implementarea rezultatelor se concentrează pe reforme structurale și soluții pentru modernizarea sistemului de asigurări sociale din România și Republica Moldova, prin tehnologii moderne și ajustări legislative, rezultate publicate în 13 lucrări științifice și prezentate în conferințe, cu scopul de a sprijini instituțiile relevante în asigurarea sustenabilității financiare și echității sociale.

ANNOTATION

to the doctoral thesis in economic sciences of Mrs. Roman (August) Ana-Maria
“Public finances in the social insurance regulation system in Romania”,
Free International University of the Republic of Moldova, Chisinau, 2024

The thesis structure: Introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 233 titles, 164 pages of basic text, 24 figures, 33 tables and 14 appendices.

Keywords: public finances, social security, pension sustainability, structural reform, demographic challenges.

Field of study: finance, analyzing public finances in the social security system in Romania.

The purpose of the paper is to emphasize the importance of public finance in the social security system, with a special focus on pensions. The author aims to analyze the role of public finances in the collection, administration and distribution of funds needed to support the pension system, to assess its financial sustainability, to examine national and European financial regulations, and to propose solutions to improve the efficiency and transparency of the system.

The research objectives include: analyzing the contribution of public finances to the sustainability of the social security and pension system; assessing the demographic and economic impact, in particular the ageing population and economic fluctuations, on long-term sustainability; examining national and European financial regulations to identify legislative challenges; analyzing social spending in Romania, the Republic of Moldova and EU countries; and proposing solutions for modernizing the system by integrating technologies and reducing bureaucracy.

The novelty and scientific originality lies in the integrated approach of public finances and social insurance, emphasizing their interdependence; the analysis of the influence of public finances on the sustainability of pensions in Romania and the Republic of Moldova; the use of advanced statistical methods for pension adjustment; the proposal of solutions for modernizing social insurance through technology and aligning with EU requirements, adapted to the context; the development of the PEST analysis of the social insurance system in Romania; the development of the online sociological questionnaire that collects data on citizens' perception of the pension system.

The obtained results that contribute to solving important scientific problems include: proposing structural reforms to address demographic and economic challenges in modernizing the Romanian social insurance system; integrating modern technologies to streamline administrative processes and resource management in Romanian social insurance, in line with EU requirements; and developing a statistical analysis model for pension forecasting and informing public policy decisions, adapted to the specific socio-economic Romanian context.

The theoretical significance of the thesis is to deepen the interdependence between public finances and social security systems, highlighting the crucial role of public finances in supporting social security systems, especially pensions, in the context of demographic and economic challenges, while providing a framework for comparative analysis of these systems.

The applied value of the thesis lies in proposing solutions for modernizing and streamlining social insurance systems by integrating modern technologies and providing tools for policy makers, facilitating the implementation of necessary structural reforms.

The implementation of the scientific results focuses on proposing structural reforms and the implementation of scientific results focuses on structural reforms and solutions for the modernization of the social insurance system in Romania and the Republic of Moldova, through modern technologies and legislative adjustments, with the results being published in 13 scientific papers and presented at conferences, aiming to support relevant institutions in ensuring financial sustainability and social equity.

ROMAN (AUGUST) ANA-MARIA

**FINANȚELE PUBLICE ÎN SISTEMUL DE REGLARE A
ASIGURĂRILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA**

522.01 – FINANȚE

**REZUMATUL
tezei de doctor în științe economice**

Aprobat spre tipar: 15.10.2024

Hârtie ofset. Tipar digital

Coli de tipar: 2,07

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 50 exemplare

Comanda nr. 54

Tipografia S.R.L. „Rucan Invest”,
str. Vlaicu Pârcălab, nr.52, mun. Chișinău, MD-2012